Uitspraak Geschillencommissie Financiële Dienstverlening nr. 2015-116 d.d. 10 april 2015
(prof. mr. M.L. Hendrikse, voorzitter, mr. A.W.H. Vink en drs. L.B. Lauwaars RA, leden en mr. R.A.F. Coenraad, secretaris)

Samenvatting

Levensverzekering met overrentedeling. Consument vordert dat Aangeslotene gehouden wordt om het verschil tussen het eindkapitaal en de som van de hypothecaire geldlening voor haar rekening te nemen. Naar het oordeel van de Commissie is voldoende duidelijk gemaakt dat de restschuld mede een gevolg is van de omstandigheid dat Consument bewust ervoor gekozen heeft om een lager bedrag te verzekeren dan het bedrag van de hoofdsom. Consument had behoren te weten dat de mate van verhoging van de verzekerde gegarandeerde kapitalen afhankelijk zou zijn van toekomstige renteontwikkelingen en dus onzeker en variabel was. Er bestaat geen grondslag om Aangeslotene aansprakelijk te houden voor het tekort bij de aflossing van de hypothecaire geldlening. Vordering is afgewezen.

Consument,

tegen

Allianz Nederland Levensverzekering N.V., gevestigd te Rotterdam, hierna te noemen Aangeslotene.

1. Procesverloop

De Commissie beslist met inachtneming van haar reglement en op basis van de volgende stukken:
- het dossier van de Ombudsman Financiële Dienstverlening;
- het door Consument ondertekende vragenformulier van 16 juli 2014;
- het verweerschrift van Aangeslotene;
- de repliek van Consument;
- de dupliek van Aangeslotene;
- de pleitnota van Aangeslotene.

2. Overwegingen

De Commissie heeft het volgende vastgesteld. Tussenkomst van de Ombudsman Financiële Dienstverlening heeft niet tot oplossing van het geschil geleid. Beide partijen zullen het advies van de Commissie als bindend aanvaarden. Partijen zijn opgeroepen voor een mondelinge behandeling op maandag 9 maart 2015 en zijn aldaar verschenen.

3. Feiten

De Commissie gaat uit van de volgende feiten:

3.1 Consument en zijn echtgenote hebben op 1 december 1985 respectievelijk 1 maart 1990, door tussenkomst van een verzekeringstussenpersoon, bij een rechtsvoorganger van Aangeslotene een Hypotheek Rendement Plan afgesloten met de volgende kenmerken:

Ingangsdatum	1 december 1985 polisnummer [..1..]
Contractant	[X]
Verzekerde	[Y]
Verzekerd bedrag	ƒ 270.000, uit te keren op 1 december 2015, mits de verzekerde dan in leven is. Indien de som van de betaalde spaarpremies met bijgeschreven rente hoger is dan het garantiekapitaal, wordt dit hogere bedrag uitgekeerd. ƒ 450.000, uit te keren onmiddellijk na overlijden van de verzekerde voor 1 december 2015. Indien de som van de betaalde spaarpremies met bijgeschreven rente, vermeerderd met de niet geïndexeerde premies die na het overlijden tot en met de laatste premievervaldatum nog verschuldigd zouden zijn geweest hoger is dan het garantiekapitaal, wordt dit hogere bedrag uitgekeerd.
Ingangsdatum	1 maart 1990 polisnummer [..2..]
Contractant	[Y]
Verzekerde	[Y]
Verzekerd bedrag	ƒ 45.000, uit te keren op 1 maart 2014, mits de verzekerde dan in leven is. Indien de som van de betaalde spaarpremies met bijgeschreven rente hoger is dan het garantiekapitaal, wordt dit hogere bedrag uitgekeerd. ƒ 60.000, uit te keren onmiddellijk na overlijden van de verzekerde voor 1 maart 2014. Indien de som van de betaalde spaarpremies met bijgeschreven rente, vermeerderd met de niet geïndexeerde premies die na het overlijden tot en met de laatste premievervaldatum nog verschuldigd zouden zijn geweest hoger is dan het garantiekapitaal, wordt dit hogere bedrag uitgekeerd.

3.2 Artikel 10 van Algemene Voorwaarden VR 8708 luidt als volgt:

"De rentevoet, uitgedrukt in een percentage, wordt op iedere eerst van de maand door de Zwolsche Algemeene vastgesteld en zal gelden voor de volgende maand, Berekening geschiedt aan de hand van het gemiddelde effectieve rendement van een pakket obligatieleningen, ter keuze van de Zwolsche Algemeene samengesteld als hierna omschreven, in een periode van 3 maanden voor de betreffende maand, gemeten op basis van de beurskoersen per de eerste en de derde donderdag van de maand. De rentevoet is gelijk aan het aldus bepaalde rendement verminderd met 0,5. De rentevoet bedraagt minimaal 4.

Het pakket obligatieleningen bevat steeds 10 leningen, waarvan 5 uitgegeven door (semi-)overheidsfinancieringsinstellingen, met tenminste 3 leningen van de Bank voor Nederlandse Gemeenten. De overigens 5 leningen zijn uitgegeven door private financieringsinstellingen, waarvan 2 grote Handelsbanken en 1 grote Hypotheekbank.

De leningen, die in het pakket zijn opgenomen, moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. opgenomen in de Rubriek "fondsen met doorlopende notering" van de Officiële Prijscourant van de Vereniging voor de Effectenhandel te Amsterdam;
2. een gemiddelde resterende looptijd van tenminste 4 jaar, doch niet meer dan 6 jaar;
3. niet boven 105% genoteerd.

Indien de vaststelling van de rentevoet niet of niet meer geheel kan plaatsvinden op bovengenoemde basis, zal de Raad van Commissarissen van de Zwolsche Algemeene een besluit nemen ter vaststelling van andere maatstaven, die zoveel mogelijk in overeenstemming zijn met die welke hierboven omschreven zijn, zulks ter beoordeling van genoemde Raad."

Artikel 11 van Algemene Voorwaarden VR 8708 luidt als volgt:

"Rentebijschrijving over de spaarpremies vindt plaats volgens beleggingen op basis van het schema van tienjarige, gelijkmatig aflosbare leningen. Op de ingangsdatum en vervolgens op iedere hoofdpremievervaldatum vangt een belegging aan, tegen de dan geldende rentevoet.

Een belegging bestaat uit de spaarpremie die over de komende twaalf maanden verschuldigd is, vermeerderd met de aflossingen en renten uit de lopende beleggingen.

Indien de periode tussen een hoofdpremievervaldatum en de einddatum van de verzekering vijf jaar of korter is, geschiedt belegging volgens het schema van een op de einddatum ineens aflosbare lening, tegen een dienovereenkomstig aangepaste rentevoet. Indien de verzekering eindigt en er een uitkering volgt, wordt de rente bijgeschreven tot de datum waarop de verzekering eindigt."

3.3. De polissen zijn verpand aan de verstrekker van de hypothecaire geldlening. Deze verpanding is in 1997 opgeheven.

3.4 De winstdelingsbrieven van augustus 2013 hebben de volgende bedragen laten zien:

Polisnummer [..1..]	
Verzekerd kapitaal dat op uw polis staat	€ 122.521
Winstbijschrijving op de einddatum o.b.v. 4%	€ 21.015
Polisnummer [..2..]	
Verzekerd kapitaal dat op uw polis staat	€ 20.421
Winstbijschrijving op de einddatum o.b.v. 4%	€ 1.848

3.5 Op 24 maart 2014 heeft Consument met Aangeslotene gesproken om meer inzicht te verkrijgen hoe de waarde van beide kapitaalverzekeringen zich gedurende de looptijd heeft ontwikkeld, waarbij onder andere de renteopbrengsten en de kostenbelading aan de orde zijn geweest. Dit gesprek heeft echter niet tot een oplossing geleid.

4. De vordering en grondslagen

4.1 Consument vordert dat Aangeslotene gehouden wordt om het uiteindelijke verschil tussen de opbrengst van beide kapitaalverzekeringen en de som van de hypothecaire geldleningen voor haar rekening te nemen. Voorts vordert Consument het bedrag dat hij heeft moeten besteden aan juridische- en ondersteuningskosten. De totale vordering becijfert Consument op een bedrag van circa € 80.000.

4.2 Deze vorderingen steunen kort en zakelijk op de volgende grondslagen:

- Consument bestrijdt het oordeel van de Ombudsman dat de beide verzekeringen niet te bestempelen zouden zijn als beleggingsverzekeringen. Zij hebben immers alle karakteristieken die binnen de definitie vallen zoals door de Autoriteit Financiële Markten is geformuleerd.
- Indien en voor zover deze verzekeringen toch geen beleggingspolissen zouden zijn, kunnen deze verzekeringen aangemerkt worden als een "levensverzekering met een gegarandeerd kapitaal en overrentedeling". Het perspectief op rentewinst maakt

derhalve deel uit van de prestatie. Indertijd is de verwachting gewekt dat de totale som aan garantiekapitaal vermeerderd met winstdeling voldoende zou zijn om de onderliggende hypotheken af te lossen.

- Nu Aangeslotene bij het afsluiten van de verzekering niet inzichtelijk heeft gemaakt welk deel van de inleg als spaarpremie zou worden gehanteerd, kon Consument redelijkerwijs geen inschatting maken welk rendement behaald moest worden om tot het benodigde eindkapitaal te komen.
- Aangeslotene wist op basis van de verpanding dat de verzekeringen bedoeld waren om te zijner tijd de onderliggende hypotheken af te lossen. Zij heeft echter verzuimd om Consument op de hoogte te houden van de ontwikkeling van de waarde van de verzekeringen. Na herhaaldelijk aandringen werden de desbetreffende overzichten pas vanaf 2010 door Aangeslotene verstrekt.
- Voorts twijfelt Consument ten zeerste of Aangeslotene het beleggingsbeleid conform de verzekeringsvoorwaarden heeft uitgevoerd. Aangeslotene kan dit ook niet aantonen omdat zij niet meer beschikt over de administratie van vóór 2004. De relevante bestanden zijn indertijd bij de fusie tussen Zwolsche Algemeene en Royal Nederland Levensverzekering N.V. verloren gegaan.
- Consument is door dit alles niet in staat gesteld om tijdig maatregelen te treffen om het dreigende tekort aan te vullen door bijvoorbeeld het sluiten van additionele verzekeringen, terwijl Aangeslotene wel in een vroegtijdig stadium op de hoogte was van de achterblijvende resultaten.

4.3 Aangeslotene heeft, kort en zakelijk weergegeven, het volgende verweer gevoerd:

- Consument is niet-ontvankelijk in zijn vordering met betrekking tot de verzekering onder polisnummer [..1..] omdat hij geen afnemer c.q. partij is van dit Hypotheek Rendement Plan. Zijn echtgenote is immers de verzekeringnemer op deze polis.
- Consument is bij het aangaan van de verzekeringen in de contractsdocumentatie juist en volledig geïnformeerd over de kenmerken van het Hypotheek Rendement Plan overeenkomstig de in de regelgeving gestelde eisen en overeenkomstig het indertijd geldende normenkader.
- Consument wist derhalve bij het sluiten van de beide verzekeringen welke uitkeringen waren gegarandeerd, dat de hoogte van de rentebijschrijvingen een onzekere factor was en dat dientengevolge het risico aanwezig was dat de opbrengst te zijner tijd mogelijk onvoldoende zou zijn voor de aflossing van de hypothecaire geldlening.
- Indien Consument meer zekerheid had gewenst, had hij voor een hoger gegarandeerd verzekerd kapitaal dienen te kiezen, waarvoor dan een navenant hogere premie verschuldigd zou zijn geweest. Nu hij dit heeft nagelaten kan Aangeslotene voor het gestelde tekort niet aansprakelijk worden gehouden.
- De beide verzekeringen zijn geen beleggingsverzekeringen. De regels die hiervoor gelden kunnen derhalve niet één op één worden toegepast op de beide contracten.
- Consument heeft ingestemd met de gegarandeerde eindkapitalen. De kosten die door Aangeslotene in rekening zijn gebracht voor het Hypotheek Rendement Plan zijn verdisconteerd in dit garantiekapitaal. Er zijn geen kosten in rekening gebracht die niet met Consument zijn overeengekomen, hetgeen meebrengt dat niet gesproken kan worden van misleiding of bedrog.
- Op Aangeslotene rustte op grond van de Riav ’98 geen verplichting om Consument te informeren over de waardeontwikkeling van zijn kapitaalverzekering. Pas vanaf 1 januari

2010 zijn richtlijnen in werking getreden met betrekking tot de transparantie voor levensverzekeringen met recht op winstdeling.
- Aangeslotene is niet betrokken geweest bij de keuze van Consument voor de hoogte van de verzekerde bedragen. Consument heeft dit indertijd besproken met zijn verzekeringsadviseur. Aangeslotene was er ook niet mee bekend dat met de beide Hypotheek Rendement Plannen de gehele hypothecaire leningen afgelost zouden dienen te worden.
- Aangeslotene heeft Consument diverse malen geïnformeerd over de renteopbrengsten en een overzicht verstrekt van de samenstelling van de obligaties en leningen van de uitgevende instellingen die zijn gebruikt ter bepaling van deze rentevergoeding.
- Voorts is een overzicht opgesteld waarin de rendementen op Nederlandse staatsobligaties zijn vergelijken met de bruto rendementen die zijn behaald op het pakket aan obligatieleningen. Gebleken is dat het pakket obligatieleningen een 0,53% hoger rendement kent. Alhoewel het te betreuren is dat niet alle documentatie van vóór 2004 meer voorhanden is, is hiermee voldoende aangetoond dat de renteopbrengsten 'plausibel' zijn.
- Dat de rentevoet de laatste jaren aanzienlijk is gedaald in vergelijking met de rentevoet in 1985 en 1990 is spijtig te noemen, maar dit is een economische ontwikkeling waarvoor Aangeslotene niet verantwoordelijk voor kan worden gehouden.
- Indien Consument wel in een vroegtijdig stadium op de hoogte zou zijn geweest van de achterblijvende resultaten, is het nog maar de vraag wat hij dan zou hebben gedaan. Het tekort had in ieder geval door Consument vanuit eigen middelen moeten worden aangevuld.

5. Beoordeling

5.1 Consument heeft ter zitting nadrukkelijk verklaard dat zijn echtgenote ermee heeft ingestemd dat de Commissie ook bevoegd is om een bindende uitspraak te doen over de door haar bij Aangeslotene gesloten levensverzekering met als polisnummer [..1..].

5.2 De onderhavige overeenkomsten kunnen betiteld worden als een traditionele levensverzekering met overrentedeling. Kenmerk van dit product is een vaste verhouding tussen de te betalen premie en de overeengekomen gegarandeerde uitkering op de einddatum of bij eerder overlijden. Dit kapitaal kan hoger zijn door het meeverzekerde recht op een aandeel in de rentewinst, maar dit hogere bedrag is niet door Aangeslotene gegarandeerd. Consument en zijn echtgenote wisten derhalve bij het aangaan van de verzekeringen precies welke premies zij moesten betalen teneinde de gegarandeerde uitkeringen te ontvangen. Deze vaste verhouding was voor hen klaarblijkelijk voldoende aantrekkelijk om de beide overeenkomsten met Aangeslotene aan te gaan.

5.3 De stelling van Consument dat hij en zijn echtgenote erop mochten vertrouwen dat de opbrengst van beide levensverzekeringen voldoende zou zijn om de onderliggende hypothecaire geldleningen af te lossen houdt geen stand nu uit alle overgelegde stukken - waaronder ook de in overleg met de tussenpersoon ingevulde en door Consument ondertekende aanvraagformulieren - onomwonden is af te leiden dat uitsluitend een garantie bestond voor de op de beide polissen vermelde verzekerde kapitalen. Van Consument mag worden verwacht dat hij na ontvangst kennis neemt van de polissen en de voorwaarden. Dat hij en zijn echtgenote kennelijk veel vertrouwen hadden in de totale

aangroei van de rentebijschrijvingen is naar het oordeel van de Commissie geen omstandigheid die aan Aangeslotene kan worden toegerekend en kan ook niet leiden tot de conclusie dat bij Consument op enig moment de gerechtvaardigde verwachting kon ontstaan dat Aangeslotene de toezegging zou hebben gedaan dat met de opbrengst van beide verzekeringen de hypothecaire geldlening kon worden afgelost.

5.4 Aangeslotene heeft naar het oordeel van de Commissie dan ook voldoende duidelijk gemaakt dat het feit dat de hypothecaire geldlening niet geheel kan worden afgelost uit de opbrengst van de beide verzekeringen mede een gevolg is van de omstandigheid dat Consument en zijn echtgenote er bewust voor hebben gekozen om een lager bedrag te verzekeren dan het bedrag van de hoofdsom. In tegenstelling tot beider verwachtingen daaromtrent is het rendement van de verzekeringen uiteindelijk onvoldoende geweest om dit verschil te overbruggen. Hoewel de vooruitzichten destijds gunstiger waren dan in de afgelopen jaren is de Commissie van oordeel dat Consument en zijn echtgenote wisten, althans hadden behoren te weten, dat de mate van verhoging van de door hen verzekerde gegarandeerde kapitalen afhankelijk zou zijn van toekomstige renteontwikkelingen en dus onzeker en variabel was. Van misleiding is op dat punt dan ook geen sprake.

5.5 Nu enerzijds door Aangeslotene geen toezegging is gedaan dat de geldlening altijd afgelost zou kunnen worden uit de opbrengst van de verzekering en anderzijds Consument en zijn echtgenote daar ook niet op mochten vertrouwen, terwijl zij hadden kunnen en moeten begrijpen dat de verhoging van de gegarandeerde kapitalen onzeker was, bestaat er geen grondslag om Aangeslotene aansprakelijk te houden voor een tekort bij de aflossing van de hypothecaire geldlening.
Het had op de weg van Consument en zijn echtgenote gelegen om als zij meer zekerheid wilden hebben voor het beperken van een eventuele restschuld, te kiezen voor een hoger verzekerd kapitaal, maar dit had dan wel een substantieel hogere premie meegebracht.

5.6 De Commissie wenst tot slot op te merken dat het niet de schoonheidsprijs verdient dat Aangeslotene niet meer over al het cijfermatig materiaal beschikt ten aanzien van de toegekende rentebijschrijvingen over de periode van vóór 2004, maar tegenover de uitleg van Aangeslotene - die niet onaannemelijk voorkomt - heeft Consument onvoldoende gesteld waaruit zou kunnen volgen dat Aangeslotene de winstdeling destijds op een onjuiste, voor Consument nadelige, wijze zou hebben vastgesteld.

5.7 Het voorgaande leidt tot de slotsom dat de vordering van Consument zal worden afgewezen. Alle overige door partijen ingebrachte stellingen en argumenten kunnen niet tot een ander oordeel leiden en zullen derhalve onbesproken blijven.

6. Beslissing

De Commissie wijst bij wege van bindend advies de vordering van Consument af.

In artikel 5 van het Reglement van de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening is bepaald in welke gevallen beroep openstaat van beslissingen van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening bij de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening. Daarbij geldt een termijn van zes weken na verzending van deze uitspraak. Op de website van Kifid vindt u praktische informatie over het instellen van beroep. Zie hiervoor www.kifid.nl/consumenten/wie-behandelt-mijn-klacht-1/4#stappen-plan.